HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

עולה ויורד ניתי מידי דהוה אשמיעת קול ואביטוי שפתים אמר קרא [1]בה בה למעוטי תרומה. אימא בה למעוטי מקדש דלא סגי ליה בקרבן עולה ויורד עד דמייתי קרבן קבוע קרי רבא עליה דרבי דולה מים מבורות עמוקים דתניא [א]רבי אומר אקרא אני חיה בהמה למה נאמרה נאמר כאן [2]בהמה טמאה ונאמר להלן [3]בהמה טמאה מה להלן טומאת קודש אף כאן טומאת קודש אשכחן טומאת קודש טומאת מקדש מנלן אמר קרא [4]בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא איתקש מקדש לקודש אי הכי תרומה נמי [ב]דאמר מר בכל קדש לא תגע לרבות את התרומה הא מיעט רחמנא בה אימא בה למעוטי מקדש מסתברא מקדש לא ממעטינן שכן בכרת כמותה אדרבה תרומה לא ממעטינן שכן אכילה כמותה אלא אמר רבא שלש כריתות בשלמים למה אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לטומאה הכתובה בתורה סתם ואיני יודע מה היא הוי אומר טומאת קודש ואם אינו ענין לטומאת קודש דנפקא ליה מדרבי תנהו ענין לטומאת מקדש והאי מיבעי ליה לכדרבי אבהו דאמר רבי אבהו [ג]שלש כריתות בשלמים למה אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לדברים שאינן נאכלין ולר"ש [ד]דאמר [א]דברים שאינן נאכלין אין חייבין עליהן כרת משום טומאה לאיתויי חטאת הפנימית דס"ד אמינא הואיל [ה]ואמר ר"ש כל שאינו קרב על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול משום טומאה נמי לא קמ"ל דמיחייב אלא אמרי נהרדעי משמי' דרבא שלש טומאות בשלמים למה אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לטומאה הכתובה בתורה סתם ואיני יודע מה היא הוי אומר טומאת קודש ואם אינו ענין לטומאת קודש דנפקא ליה מדרבי תנהו ענין לטומאת מקדש והאי נמי מיבעי ליה [ו]אידי דבעי למכתב כרת לכדר' אבהו כתב נמי טמאות דלא סגי לה בלאו הכי אלא אמר רבא אתיא טומאתו טומאתו כתיב הכא [1]לכל טומאתו וכתיב

מידי דהוה אשמיעת קול. שבועת העדות ושבועת ביטוי דאיתנהו נמי בקרבן עולה ויורד ואין עונש על זדונן לא מיתה ולא כרת: **אמר קרא בה.** לכל טומאתו אשר יטמא בה בעניינא דעולה ויורד כתיב: **ואימא.** חיובא בתרומה היא ובה למעוטי מקדש והואיל וזדונו כרת לא תסגי ליה בעולה ויורד אלא קבוע לעשיר ולעני שוה: **עליה דרבי.** משום דהוא יליף לה שפיר: **אקרא אני חיה.** בקרבן עולה ויורד כתיב (ויקרא ה) או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה ודי אם הייתי קורא בנבלת חיה טמאה שנכתב ראשון ולא היה צריך לחזור ולכתוב בהמה שהרי בהמה בכלל חיה שנא' (שם יא) זאת החיה אשר תאכלו וסמיך ליה כל בהמה מפרסת פרסה: **ונאמר להלן.** באוכל קדשים בטומאת הגוף בצו את אהרן ז) (א) נפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם או בבהמה טמאה ואכל מבשר זבח השלמים: **אימא תרומה נמי.** אתרבאי דאיהי נמי איתקש לקודש דכתיב בכל קדש ודרשינן ח) בכל לרבות תרומה שאסורה לטבול יום כגון יולדת בימי טוהר שלה שהיא טבולת יום ארוך שאין לה הערב שמש עד מלאת ימיה שמביאה למחר כפרתה: **מקדש לא ממעטינן.** מדין קודש שכן ביאתו בכרת כאכילת קודש: **שכן אכילה.** וחיובו ע"י אכילה הוא: **שלש כריתות בשלמים.** באוכלן בטומאה אחת באמור אל הכהנים ט) כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים וגו' ואמרינן בזבחים בפ' רביעי (דף מה:) דהאי יקרב אכילה הוא ומהו יקרב בראוי להקרבה שהוקדש בכלי ושתים בצו את אהרן י) והנפש אשר תאכל כ) מבשר זבח השלמים וסמיך לי' והנפש כי תגע בכל טמא ובתרוייהו כתיב ונכרתה: **אחת לכלל.** ההיא דאל הקדשים שכלל את הכל ואחת מן השתים לפרט ומדה זו נדרשת בתורת כהנים בתחלת הספר דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד כו' כיצד והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמי' וגו' והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו ולמה יצאו להקיש אליהם מה שלמים מיוחדין קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח יצאו קדשי בדק הבית שאין חייבין עליהן משום טומאה. וא"ת למה אין נידונים בכלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט שלמים אין מידי אחרינא לא משום דמרוחקין זה מזה בשני עניינים וכך מפורש במנחות בפרק כל המנחות באות מצה (דף נה:) דהיכא דפרט מרוחק מן הכלל נידון במדה זו ללמד על הכלל וכו'. ואם תאמר מה בין זו למדת כלל ופרט וכלל שאתה דן כעין הפרט הרבה יש שמדת כעין הפרט באה להוסיף על הפרט בכלל אחרון דברים אחרים שאין כתובין בו וזו באה לגלות על הפרט ולא להוסיף עליו ודברים רבים למידין במדה זו שאינן באין במדת כעין הפרט כגון בהבערה שאנו אומרים לחלק יצאתה ובמדה זו היא באה ° הבערה בכלל היתה ולמה יצאה להקיש אליה ולגלות על כל הכלל שכשם שחייב על הבערה בפני עצמה כך חייב על כל אב מלאכה שבכלל בפני עצמו: **ואחת לטומאה הכתובה בתורה סתם כו'.** ואחת מן הכריתות האלו שהיא יתירה נכתבה לגלות על הטומאה הכתובה אצל עולה ויורד וסתמה הכתוב ולא פירש על איזו טומאה חייבתו תורה קרבן הופנה כרת ללמדך שלכפר על כרת זה הוא בא שהוא טומאת קדש: **(אם אינו ענין כו') לדברים שאינן נאכלין.** כגון עצים של מערכה ולבונה וקטרת אם אכלן בטומאה חייב: **ולר"ש דאמר כו'.** במסכת זבחים בפרק ב"ש (דף מה:): **הואיל ואמר ר' שמעון כו'.** חטאות הפנימיות כגון פר ושעיר של יום הכפורים ופר כהן משיח ופר העלם דבר שטעונין הזייה בפנים על הפרוכת ועל מזבח הזהב: **כשלמים.** משום דפיגול בשלמים כתיב יליף ר"ש מינה שאינה נוהגת בחטאות הפנימיות: **שלש טומאות.** בהנך שלש כריתות כתיב בכל חדא וטומאתו עליו: **כתיב הכא.** בעולה ויורד: וכתיב

עולה ויורד נייתי. וא"ת קרבן קבוע נמי ה"ל למיפרך דנייתי מידי דהוה אשפחה חרופה דלית בה כרת ומייתי קרבן קבוע וי"ל דהתם אשם הוא דמייתי ולא חטאת: **מקיש** מקדש לקודש. ובאכילה דקודש איירי קרא כדאמר בפר' בתרא דמכות (דף יד:) **ואימא** אף תרומה. דכתיב בכל קודש משמע לפי סוגיא דשמעתין דהאי קרא איירי בין בתרומה בין בקודש ותימה דסוגיא דמכות (שם) מוכחת דלא איירי בתרווייהו דר"ל מוקי ליה בקודש גרידא ורבי יוחנן בתרומה גרידא וי"ל דסוגיא דהכא כברייתא דת"כ דתניא התם בכל קדש לא תגע יכול אף במעשר ת"ל ואל המקדש לא תבא מה מקדש דבר שיש בו נטילת נשמה אף כל כו' יצא מעשר אי מה מקדש הנכנס בו בטומאה ענוש כרת אף קודש האוכלו בטומאה ענוש כרת יצתה תרומה ת"ל בכל קדש לרבות את התרומה אלמא בהדיא מוקי קרא בתרווייהו וה"ה דהוה מצי למיפרך לפי סוגיא דמכות הניחא לר"ל אלא לר' יוחנן דמוקי לה בתרומה מא"ל: **אחת** לכלל ואחת לפרט. פירש בקונטרס וא"ת כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט ואגב ריהטיה לא דק דה"ל להקשות פרט וכלל הוא ונעשה כלל מוסיף על הפרט דהפרט בצו וכלל באמור ומה שפי' דמדת כלל ופרט המרוחקין אינה כמדת כלל ופרט וכלל אין נראה דבפ' נגמר הדין (סנהדרין דף מו.) מוכיח דריבה ומיעט הוי כמדת כלל ופרט המרוחקין ובקונטרס גופיה פירש לעיל (דף ד:) דריבה ומיעט שוה למדת כלל ופרט וכלל וא"ת כיון דמדת כלל ופרט המרוחקין זה מזה שוה למדת כלל ופרט וכלל א"כ לא הוה לן למעוטי קדשי בדק הבית לגמרי אלא ה"ל למימר מה שלמים מיוחדין שיש להן מתירין כדדריש ר' שמעון לקמן גבי פיגול ונצריך כרת שלישי לדברים שאין להן מתירין ומנ"ל לאוקמה לטומאה הכתובה בתורה סתם או לדברים שאינן נאכלין וי"ל דלדברים שאין להם מתירין לא אצטריך דבפ' ב"ש (זבחים דף מד.) מרבי להו מאשר הם מקדישים ולספרים דגרסי התם דמרבו להו מואל הקדשים לא יתכן דהאי קרא גופיה מוקמינן ליה הכא לכלל: **תנהו** ענין לטומאת מקדש. אבל לתרומה ליכא למימר דכרת בתרומה ליכא ומיהו בסמוך דנפקא לן מטומאתו קשה דנוקמה בתרומה וכ"ת משום דכתיב גבי כרת הכי נמי כתיב גבי אכילה ומיהו עדיפא מינה פריך: **ואחת** לדברים שאינן נאכלין. ואזהרה מוהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל דדרשינן בפרק רביעי דזבחים (דף מו:) לרבות עצים ולבונה אי נמי כרת לא בעי אזהרה מידי דהוה אפסח ומילה: **אתיא** טומאתו טומאתו. ואע"ג דגבי תרומה נמי כתיב טומאתו בפרשת אמור אל הכהנים שמא אתי לדרשה אחריתי וא"ת ולר"ל דלא גמר ג"ש דטומאה כדאמר בפרק בתרא דמכות (דף יד:) מנליה וי"ל דאתיא ליה מהיקשא דלעיל מבכל קדש לא תגע דלא מוקי ליה בתרומה כלל כדמוכח התם וא"ת ולמה לן השתא בנין אב דהואיל וענש והזהיר בברייתא דלעיל וי"ל דברייתא נמי סמיך אהך ג"ש ונקט בנין אב לאפוקי משאר עבירות ואיצטריך

מסורת הש"ס

א) [חולין עא. לקמן יט.], ב) יבמות עה. מכות יד:, ג) [זבחים מו. ושם איתא ר' יוחנן], ד) שם מה:, ה) [זבחים מג.], ו) [פסחים סז: יבמות נד: וש"נ], ז) [ויקרא ז], ח) [יבמות עה.], ט) [ויקרא כב], י) [ויקרא ז], כ) [צ"ל תאכל בשר מזבח השלמים וסמיך ליה ונפש כי כו' כ"ה בדפו"י],

◆

תורה אור השלם

1. אוֹ כִי יִגַּע בְּטֻמְאַת אָדָם לְכֹל טֻמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם: ויקרא ה ג

2. אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא אוֹ בְנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשֵׁם: ויקרא ה ב

3. וְנֶפֶשׁ כִּי תִגַּע בְּכָל טָמֵא בְּטֻמְאַת אָדָם אוֹ בִּבְהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּכָל שֶׁקֶץ טָמֵא וְאָכַל מִבְּשַׂר זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיְיָ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כא

4. וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בִּדְמֵי טָהֳרָה בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגָּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ: ויקרא יב ד

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ונאמר וכו' אהרן ונפש כי:

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אחת לכלל וכו' הבערה בכלל היתה. שבת דף ע ע"א:

◆

רבינו חננאל

מידי דהוה אשמיעת קול וא‎ביטוי שפתים. שהיא א) שבועה ואין בה כרת חייבין בה קרבן עולה ויורד. אמר קרא בה וגו'. ואתא רב למיפשטיה מהא דרבי. דתניא רבי אומר אקרא אני. פי' כיון שריבתה התורה בהמה בכלל חיה וחיה בכלל בהמה כו'. פירשנו זו בפרק אלו טרפות. מאחר דכתב קרא או בנבלת חיה טמאה. למה לי למכתב או בנבלת בהמה טמאה. אלא נאמר כאן בהמה טמאה. ונאמר להלן בשלמים ונפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם או בבהמה טמאה או בכל שקץ טמא ואכל מבשר זבח השלמים וגו' מה להלן בטומאת קדש אף כאן זה שכתב ב) בטומאת בהמה טמאה אכילת טומאת קדש ואתקש מקדש לקדש דכתיב בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא. ואימא תרומה דכתיב בכל קדש ואמרינן לרבות את התרומה: אמר קרא אשר יטמא בה. בה ולא בתרומה. אימא בה

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פי"ח מהל' פסולי מוקדשין הל' כד ועיין בהשגות ובכ"מ:

◆

מוסף רש"י

אקרא אני חיה. לגבי קרבן עולה ויורד, או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה, ודי היה לי בקריאת חיה ויודע אני שהבהמה בכלל חיה, בהמה למה נאמרה (חולין עא.). **ונאמר להלן.** בטמא שאכל את הקדש בפרשת צו ונפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם או בבהמה טמאה (שם). **מה להלן טומאת קודש.** כלומר בטמא שאכל את הקודש, אף קרבן עולה ויורד, דכתיב או נפש כי תגע וגו', ומשמע דבנגיעת טומאה מחייב ליה קרבן עולה ויורד, דילפינן בהא גזירה שוה דלא מיחייב עד דאכיל קודש או יכנס למקדש (שם). **לרבות את התרומה.** דאסורה בה כל ימי טוהר שהיא טבולת יום ארוך לטומאת לידתה (יבמות עה.). **שלש כריתות בשלמים.** אמור אליהם לדורותיכם וגו' (ויקרא כב) והנפש אשר תאכל בשר וגו' (שם ז) נפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם וגו' (שם. זבחים מו.). **אחת לכלל ואחת לפרט.** לדרוש דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, כיצד והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים, והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו ולמה יצאו להקיש אליהם ולומר לך מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח (שם מו:). **לדברים שאינן נאכלין.** כגון עצים ולבונה שאינן ראויים לאכילה, אם אכל מהם בטומאת הגוף חייב (שם). **כל שאינו קרב על מזבח החצון כשלמים.** שפגול כתיב בהו (זבחים מג.) שלמדנו בהם פגול לכל הזבחים (שם יד.)

◆

רבינו חננאל (המשך)

ולא במקדש כו'. קדש ומקדש תרוייהו כרת כתיבא בהו. ולאפוקי תרומה דלית בה כרת. אדרבה קדש ותרומה תרוייהו בני אכילה נינהו. לאפוקי מקדש דנגיעה היא: שלש כריתות. והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה. וכתיב ואכל מבשר זבח השלמים אשר לה' ונכרתה. וכתיב כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' ונכרתה. פי' דברים שאין נאכלין. עצים ולבונה וקטרת ומפורש בתורת כהנים. ר' (ישמעאל) [שמעון] אומר מה [שלמים] מיוחדין שהן ראוים לאכילה וכו' יצאו עצים ולבונה וקטרת שאינן ראוין לאכילה. ואסקינא אלא אמר רבא אתיא טומאתו טומאתו כתיב הכא בקרבן או כי יגע בטומאת אדם לכל טומאתו אשר יטמא בה

א) אולי צ"ל שהוא איסור לאו ואין בה כרת וכו'.

ב) צ"ל אף כאן זה שכתב בנבלת בהמה טמאה מיירי באכילת קודש בטומאה